

Ethiopische elite klampt zich vast aan de macht

MARK SCHENKEL

Ethiopië heeft vrijdag de noodtoestand afgekondigd, een dag nadat premier Hailemariam Desalegn zijn ontslag had ingediend. Wat betekent dit voor het explosieve land en zijn omgeving?

Weinig mensen in Addis Abeba rouwen om het vertrek van premier Hailemariam Desalegn, zegt een inwoner, die anoniem wil blijven, via de telefoon. Er heerst verbazing dat de leider van Ethiopië zijn ontslag indient: zo'n stap is nieuw. "Maar Desalegn gold als verlengstuk van de werkelijke machthebbers

in de regering en het leger. Zijn vertrek van vorige week zat eraan te komen."

De aftocht van de voorzitter van de regerende partijcoalitie lijkt te duiden op weifelachtigheid bij de machthebbers in Ethiopië, een land van ruim 100 miljoen inwoners dat als militaire partner van Amerika een sleutelrol speelt in de tumultueuze Hoorn van Afrika. Addis Abeba is bovendien permanent gastheer van de Afrikaanse Unie.

Sinds vrijdag geldt er een hernieuwde noodtoestand in Ethiopië. Eind 2015 al begonnen er volksprotesten, die steeds weer de kop opsteken. Honderden burgers zijn volgens mensenrechtenorganisaties

doodgeschoten, veelal buiten het zicht van de media. Ethiopië's marxistisch georiënteerde regering controleert het internet en het enige telecombedrijf.

China-model

De protesten vormen de ernstigste bedreiging voor de machthebbers sinds 1991, toen zij als rebellen het bloedige bewind van de communistische kolonel Mengistu wisten te verslaan.

De twee grootste bevolkingsgroepen, de Oromo en de Amharen, die samen meer dan helft van alle Ethiopiërs

'De Tigreërs willen een gecontroleerde transitie binnen de regering, zonder hun gevestigde belangen kwijt te raken'

AWOL ALLO
MENSENRECHTEN-
ONDERZOEKER

vormen, eisen meer gezenschap. Binnen Ethiopië's regerende coalitie domineren de Tigreërs, de noordelijke hooglanders, die zo'n 5 procent van de bevolking uitmaken. Tigrese strijders leidden ruim een kwart eeuw geleden de zegetocht tegen Mengistu.

Awol Allo beschouwt de aftocht van premier Desalegn als een poging van de Tigrese elite om de betogers tegemoet te komen en de angel uit hun protesten te halen. Allo, een Ethiopiër, werkt als mensenrechtenonderzoeker aan de universiteit van het Britse Keele. Hij denkt niet dat het bewind zal kiezen voor extreme repressie, al blijft onderdrukking onderdeel

van de gereedschapskist.

Allo, telefonisch: "De Tigreërs snappen dat verandering nodig is om aan de macht te blijven. Ze willen een gecontroleerde transitie binnen de regering, zonder hun gevestigde belangen kwijt te raken."

Hailemariam Desalegn is overigens geen Tigreër, hij komt van een bevolkingsgroep uit het marginale zuiden van Ethiopië.

Volgens Allo bewijst de huidige onrust ook dat Ethiopië's ontwikkelingsmodel op zijn grenzen staat. De aanpak is er een van staatsgeleide modernisering à la China: in ruil voor enorme overheidsinvesteringen moeten burgers zich gedeisd houden.

Syrisch militieleger vraagt Europa landgenoten die in Syrië gevochten hebben terug te nemen

'Moeten we de gevangenen dan in bootjes zetten?'

ANN VAN DEN BROEK

Europa moet zijn Syrië-strijders terugnemen en zelf berechten, vindt het Syrische militieleger SDF. Het nam duizenden strijders gevangen, onder wie ook Belgen, maar krijgt internationaal geen gehoor. Dat het SDF IS hielp verslaan in Raqqa en Mosoel lijkt helemaal vergeten.

"Het is een groot probleem. Wij willen dat deze gevangenen teruggaan naar hun eigen land en daar terecht worden." In een interview met de Nederlandse krant de Volkskrant luidt Redur Khalil, een hooggeplaatste commandant van het Syrische militieleger SDF, de alarmbel. Duizenden Syrië-strijders nam de militie ondertussen gevangen. Een deel van hen komt uit de regio zelf, een groot deel komt uit Europa.

"Alle landen met gevangenen weten ervan. Ze weten dat deze mensen gearresteerd zijn door de SDF", klaagt Khalil. Volgens hem kunnen zij die opvang niet meer alleen aan en maakt Europa van Noord-Syrië moedwillig een dumpplaats voor zijn Syrië-strijders.

Hoewel Europeanen precies gevangen zitten in Noord-Syrië, weet niemand. Maar zeker is dat er behalve Britten, Fransen en Nederlanders ook Belgen bij zijn. Ook van hen is niet geweten met hoeveel ze precies zijn.

Bij de federale regering wordt bevestigd dat ze op de hoogte zijn van het probleem. Volgens een bron zou het over "minder dan een handvol" gaan. Andere bronnen hebben het over "minder dan een dozijn".

Drie aapjes

Maar stappen om tegemoet te komen aan de vraag van het Syrische militieleger staan niet op het programma. "Het regeringsstandpunt is heel duidelijk dat we geen speciale inspanningen zullen doen om Syrië-strijders terug naar ons land te halen", luidt het op het kabinet van minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon (N-VA).

Bij de premier wordt verwezen naar het standpunt van december. Toen zei Charles Michel (MR) "dat er in onze samenleving geen plaats is voor deze mensen".

Rik Coolsaet, professor internationale betrekkingen (UGent) en terrorisme-expert bij het Egmont Instituut, weet ook waarom. "Europa hanteert de tactiek van de drie aapjes", zegt hij. "Het doet alsof het niks hoort, niks ziet en zwijgt in alle talen. Impliciet zeggen we zo: we doen geen moeite, trek uw plan ermee. Waarom? Omdat ze er als de dood voor zijn om die mannen, die als diehards gezien worden, op te nemen in de eigen gevangnissen."

Momenteel zitten een honderdtal mensen in België in de gevangenis op verdenking van terro-

► Strijders van de Syrian Democratic Forces bij de bevrijding van Raqqa in Syrië. Het SDF nam mensen gevangen, maar heeft niet de middelen om die volgens de internationale normen te behandelen. © REUTERS

risme. Vierenveertig van hen zijn teruggekeerde Syrië-strijders, rekent Coolsaet voor. "Die zitten allemaal in een individueel begeleidingstraject, dat hen moet voorbereiden op reïntegratie in de maatschappij. Dat is een zeer intensief traject, zonder enige garantie op slagen. Niemand heeft zin om daar de diehards die nu nog in Syrië zitten bij te steunen. Want de kans dat je die nog kunt deradicaliseren, is bijzonder klein."

Maar kun je als internationale gemeenschap gewoon de andere kant opkijken? "Het heel lastige is dat Noord-Syrië geen statelijke entiteit is", zegt Coolsaet. "Noord-Syrië is in handen van een militie, en dat creëert een grijze zone. Maar het is wel dankzij de hulp van de Syrische Democratische Strijdkrachten dat het Westen IS heeft kunnen verslaan in Mosoel en Raqqa. En nu zij onze hulp nodig hebben, laat het Westen hen vallen. Laat ons zeggen dat dat een mooi staaltje is van het cynisme van de internationale politiek."

Wat nu? Want Europa kijkt de andere kant uit, maar in Noord-Syrië is de situatie stilaan onhoud-

'Het regeringsstandpunt is heel duidelijk dat we geen speciale inspanningen zullen doen om Syrië-strijders terug naar ons land te halen'

KABINET VAN MINISTER VAN BINNENLANDSE
ZAKEN JAN JAMBON (N-VA)

baar, zegt Khalil. Hij vreest binnenkort problemen te krijgen met Amnesty International, de Verenigde Naties en Human Rights Watch, omdat ze onvoldoende voor de gevangenen kunnen zorgen.

Gevaarlijke mensen

Hen daarom vrijlaten is echter geen optie, verzekert Khalil aan de Volkskrant. "Waar moeten we ze heen sturen? Helaas hebben we geen zee in dit gedeelte van Syrië, anders konden we ze in bootjes zetten en wegsturen. Het is ook tegen onze principes. Moeten we vrouwen en kinderen over de grens zetten en zeggen: je bent vrij, ga maar weg? De mannen hebben gedood, terreuraanslagen gepleegd. Ze worden gezien als de gevaarlijkste mensen ter wereld."

Precies dat is nochtans de grote vrees van de internationale gemeenschap, zegt Coolsaet. "In theorie kunnen ze iedereen op een busje zetten en droppen aan de grens met Turkije. En dan is het hek natuurlijk helemaal van de dam. Het is een heel onoverkwijkelijke situatie", vat hij de toestand samen. "Een bijzonder tragische catch 22."